

Krasnorutskyy O., Zaytsev Yu. Determinants of development of market distribution of products of agricultural enterprises

The article considers the determinants of market product distribution systems of agricultural enterprises. The article formalized principles of market product distribution systems of agricultural enterprises. A relationship compliance with the peculiarities of the functioning of the organizational-economic mechanism of formation of systems of distribution of agricultural products in the context of improving the competitiveness and efficiency of its production and sales. A special focus is placed on the implementation of features based approaches to sales management at the level of agricultural enterprises.

Key-words: *market product distribution, product sales, sales management, distribution channels, organizational and economic mechanism.*

УДК 338.443:338.49

**УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ-ВИРОБНИКІВ ОВОЧІВ**

**ЛЕВКІНА Р.В., Д.Е.Н., ДОЦЕНТ, ЛЕВКІН А.В., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІАВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема забезпечення стабільного розвитку суб'єктів економічних відносин є не тільки однією з центральних в економічній науці, а й взаємопов'язаною з низкою важливих проблем та наукових завдань, які мають бути вирішені теоретично, методологічно, методично та практично. Вирішення цієї проблеми потребує опрацювання дієздатних шляхів підвищення економічної ефективності діяльності суб'єктів економічних відносин та систем заходів стимулювання відповідних дій.

Стабілізація розвитку суб'єктів агропродовольчої сфери є головною передумовою вирішення низки питань економічного, соціального та екологічного характеру. При цьому особливості виробництва продукції овочівництва в умовах ускладненого протікання процесу відтворення вимагають поєднання ж об'єктивних економічних та суб'єктивних організаційно-управлінських факторів діяльності підприємств та створення ефективного організаційно-економічного механізму стабілізації їх розвитку.

Тенденції споживання продуктів харчування, характеристики основних продуктових ринків, інтеграційні прагнення України

зумовляють необхідність створення сприятливих передумов діяльності для суб'єктів найбільш перспективних галузей агропродовольчої сфери. Їх стабільний розвиток має стати каталізатором забезпечення стабільності всієї національної економіки та посилення конкурентних позицій української продукції на зарубіжних ринках. Однією з найбільш специфічних, складно організованих, проте, перспективних та ефективних галузей агропродовольчої сфери є овочівництво. Проблема побудови та ефективного функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємств-виробників продукції овочівництва є складною та багатогранною, а необхідність її вирішення свідчить про **актуальність** роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам забезпечення ефективної діяльності товаровиробників агропродовольчої сфери та формування організаційно-економічних механізмів їх функціонування, зокрема, стосовно галузі овочівництва, присвячені дослідження багатьох вчених-економістів, зокрема, В.М. Алексійчука, В.Я. Амбросова [1], З.І. Гризенкової [2], А.І. Даниленка, П.М. Макаренка [8], В.П. Рудь [3], П.Т. Саблука, В.І. Топіхи, О.В. Ульянченка [3] та багатьох інших. Результати їх досліджень знайшли відображення у численних наукових працях. При цьому низка питань щодо ефективного управління розвитком підприємств-виробників продукції овочівництва потребує додаткового наукового опрацювання та усунення методологічних протиріч.

Метою статті є розробка теоретико-методологічних засад та прикладних рекомендацій з формування та функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю підприємств-виробників продукції овочівництва.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення теоретичних поглядів на функціонування аграрного підприємства на засадах сталого розвитку дозволило встановити, що єдність позицій науковців полягає у визначенні взаємозв'язку із необхідністю сприяння підвищенню економічної ефективності, формуванню соціальної відповідальності в рамках екологічної безпеки виробничо-збутової діяльності підприємства у конкретних цільових ринках (рис.1). Визначення взаємозв'язку категорій «організаційно-економічний механізм» та стабільний розвиток» дозволило зробити висновок про забезпечення ним організаційної, координаційної, захисної, інноваційної, інституціональної діяльності підприємств. Тому головним завданням економічного розвитку аграрного виробництва в

країні ми вважаємо стабілізацію розвитку галузі; підвищення рівня продовольчої безпеки та формування умов для максимальної продовольчої незалежності.

Висновок про відкритість організаційно-економічного механізму розвитку аграрного підприємства як системи, яка не втрачаючи ознак системності має збалансовуватися в інтересах суб'єктів, від яких залежить, власне, економічне зростання. Пріоритетність інноваційно-інвестиційної моделі розвитку суттєво деформувала перелік факторів, елементів, суб'єктів, інструментів, важелів та засобів впливу на економічні процеси в аграрному виробництві, зробивши організаційно-економічний механізм розвитку [4].

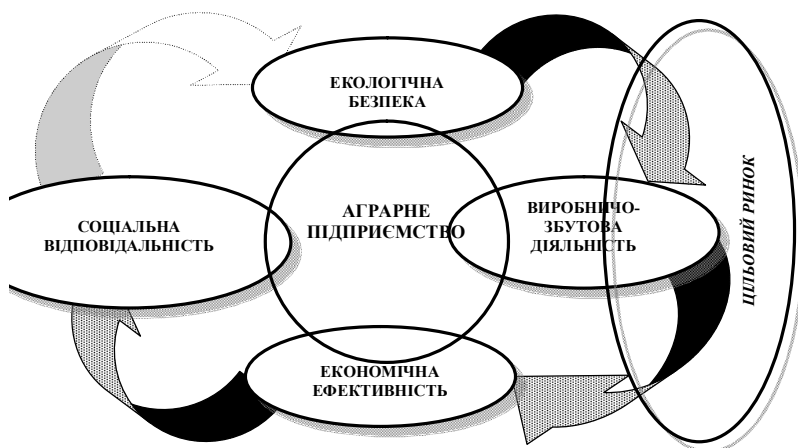

Рис. 1. Функціонування аграрного підприємства на засадах сталого розвитку

Зважаючи на системний характер організаційно-економічного механізму, процеси розвитку підприємства на мікрорівні є багатоплановими та багатоаспектними та підлягають дослідженню на основі синтезу різних теорій. Відповідно до цього основними методологічними принципами дослідження є розгляд механізму через економічні взаємовідносини між виробниками овочів та їх споживачами, вплив на навколишнє середовище та соціальні наслідки. Тому механізм розвитку підприємства на мікрорівні полягає у збалансуванні виробничої, управлінської, дослідної компоненти, що відіграють провідну роль у його функціонуванні.

На основі узагальнення теоретичних поглядів на сутність категорії «організаційно-економічний механізм управління ефективністю» встановлено необхідність формування інтегрованого теоретико-методологічного підходу до трактування даної категорії, який передбачав би визначення складу критеріїв оцінки ефективності діяльності аграрних підприємств, які ґрунтуються на принципах концепції сталого розвитку, що поєднує необхідність вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Тим самим, дістав подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат економічної науки у частині трактування поняття «організаційно-економічний механізм управління ефективністю», яке ґрунтується на синтетичному підході щодо поєднання суб'єктів, об'єктів, інструментів та важелів впливу керуючої системи на керовану в контексті підвищення рівня ефективності функціонування останньої. При цьому організаційно-економічний механізм розвитку аграрного підприємства являє собою систему взаємодії сукупностей факторів економічного та організаційного характеру, суб'єктів опосередкування їх дії та засобів впливу з урахуванням ознак приналежності до внутрішнього або зовнішнього середовища, що безпосередньо впливають або беруть участь в процесі формування даного механізму [6].

Обґрунтовані відмінності категорій «сталий розвиток» та «стабільний розвиток» полягають у можливості покращення показників не лише виробничо-комерційної сфери діяльності аграрних підприємств, а й функціонування виробничої, соціальної та ринкової інфраструктури, повинні позитивно відбиватися на соціальній сфері, екологічності виробництва тощо.

У табл. 1 представлено запропоновану нами класифікацію факторів формування та функціонування організаційно-економічного механізму аграрних підприємств, що складається з факторів мікро- та макросередовища.

Така класифікація доповнена нами за рахунок введення таких додаткових факторів: виробнича та кадрова політика, цінова динаміка цільових ринків, кон'юнктура цільових ринків та кредитна політика. За критеріями інтенсивності та системності формування та впливу виробнича політика віднесена нами до активної та системної.

Формування критеріальної бази оцінки ефективності діяльності підприємств-виробників овочів в умовах сталого розвитку повинно відбуватися на основі розробленого концептуального підходу до визначення складу критеріїв оцінки характеру розвитку підприємств. Нами обґрунтовано шляхи поєднання показників, що характеризують

економічну, екологічну та соціальну складові, доведено доцільність поєднання показників економічної та енергетичної ефективності виробництва з урахуванням рівня розвитку економічного потенціалу підприємства. Для визначення рівня впливу на навколишнє середовище запропоновано використання синтетичного показника еколого-енергетичного навантаження на природне середовище. Розрахунки показали, що при перевищенні рівнем цього показника значення 20 ГДж/га, відбуваються незворотні зміни в агроекологічній системі, які не дозволяють компенсувати негативні наслідки за рахунок залучення важелів економічної складової [5, 7].

Таблиця 1

Класифікація факторів формування та функціонування організаційно-економічного механізму аграрних підприємств

Фактори	Критерії класифікації					
	Інтенсивність		Системність формування та впливу		Опосередкованість формування та впливу	
	активні	пасивні	системні	стохастичні	непрямі	прямі
Фактори мікросередовища						
Тип відтворення	•		•			•
Маркетингова політика	•			•	•	
Виробнича політика	•		•			•
Збутова політика		•	•		•	
Кадрова політика		•	•		•	
Фінансова політика		•		•	•	
Фактори макросередовища						
Поведінка споживачів	•			•	•	
Регуляторна політика		•	•			•
Цінова динаміка цільових ринків	•			•		•
Кон'юнктура цільових ринків		•	•			•
Кредитна політика		•	•			•

Таким чином, опрацювання вказаних питань дозволило удосконалити методологічний підхід до визначення складу критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємств овочівництва шляхом поєднання показників економічної та енергетичної ефективності виробництва з урахуванням рівня розвитку економічного потенціалу виробників.

В табл.2 представлено енергетичну оцінку техногенних витрат на виробництво продукції овочівництва у крупнотоварному та дрібнотоварному секторі виробництва для вказаного перліку овочевих культур. Відповідно методики енергетичної оцінки в овочівництві та технологій вирощування овочевих культур було отримано результати, що свідчать про перевищення нормативу у 1,6-4,7 разів.

Таблиця 2

Енергетична оцінка нормативів техногенних витрат на виробництво продукції овочівництва*

Овочева культура	Витрати на виробництво продукції, ГДж/га		Коефіцієнт екологічного навантаження
	у крупно-товарному секторі виробництва	у дрібно-товарному секторі виробництва	
Буряк столовий	35,96	50,58	1,79-2,53
Морква столова	60,35	61,70	3,02-3,09
Цибуля-ріпка	51,79	55,23	2,59-2,76
Капуста пізня	51,96	57,22	2,59-2,86
Помідори	93,7	89,51	4,69-4,48
Перець солодкий	78,3	61,3	3,92-3,07
Баштанні культури	36,24	32,72	1,81-1,64

*Джерело – розраховано автором за технологіями Інституту овочівництва і баштанництва НААНУ

В результаті виконання дослідження вперше обґрунтовано цілісну концепцію організаційно-економічного механізму управління ефективністю та стабілізації розвитку підприємств-виробників продукції овочівництва, яка ґрунтується на врахуванні тенденцій функціонування цільових ринків продукції овочівництва, цінової кон'юнктури ресурсних ринків, а також можливостей мобілізації потенціалу вказаних підприємств (рис.2) [4].

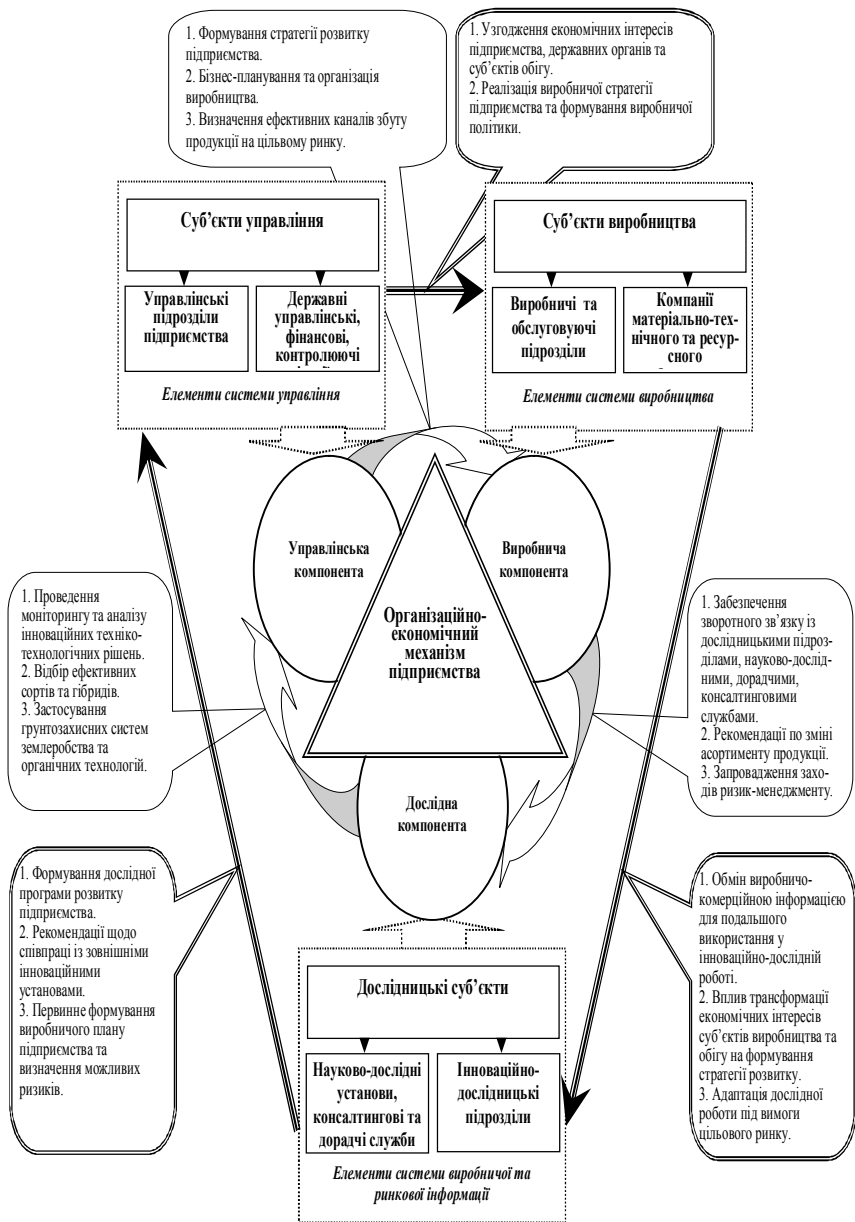

Рис. 2. Функціонування організаційно-економічного механізму розвитку підприємства овочівництва

Висновки. Теоретично доведено необхідність формування інтегрованого теоретико-методологічного підходу до визначення організаційно-економічного механізму управління ефективністю, що передбачає визначення складу критеріїв оцінки ефективності діяльності аграрних підприємств, які ґрунтуються на принципах концепції сталого розвитку та поєднують необхідність вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем.

Доведено доцільність поєднання показників економічної та енергетичної ефективності виробництва з урахуванням рівня розвитку економічного потенціалу підприємства та запропоновано використання синтетичного показника еколого-енергетичного навантаження на природне середовище.

Запропоновано цілісну концепцію формування та функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю та стабілізації розвитку аграрних підприємств-виробників овочів, що ґрунтується на виділенні виробничої, управлінської та дослідної компонент.

Література.

1. Амбросов В.Я. Великотоварні підприємства як основа впровадження інновацій / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. - 2007. - № 6. - С. 39-42.

2. Грызєнкова З.И. Направление углубленной специализации в овощеводстве. –Научно-технический бюлетьнь УНИИОБ. – 1982. - № 5. – 45 с.

3. Економічна ефективність виробництва овочів: монографія / О.В. Ульянченко, В.С. Роганіна, В.П. Рудь, О.О. Кіях, Ю.Ю. Черненко. - Харків: Віровець А.П. "Апостроф", 2011. - 288 с.

4. Левкіна Р.В. Стратегічне управління виробничою діяльністю підприємств овочівництва: теорія, методологія, практика: [монографія] / Р.В. Левкіна. – Херсон: „Гринь”, 2013. – 324 с.

5. Левкіна Р.В. Ресурсо- та енергозберігаючі технології в овочівництві / Р.В. Левкіна // Агроінком. - 2003. - № 5-8. - С. 48-50.

6. Левкіна Р.В. Формування організаційно-економічного механізму стабільного розвитку аграрних підприємств / Р.В. Левкіна // Технологический аудит и резервы производства. Экономические науки. - № 5/3(13). – 2013. – С. 16-18.

7. Левкіна Р.В. Підвищення енергетичної ефективності в овочівництві /Р.В. Левкіна // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. Економічні науки. Вип. 137. — Харків: ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2013. — С. 162-169.

8. Макаренко П.М. Агробізнес в овочепродуктовому підкомплексі України: монографія / П.М. Макаренко, В.І. Криворучко [та ін.]. - К.: Нива, 1997. - 138 с.

9. Роганіна В.Є. Економічна ефективність виробництва овочів у господарствах Харківської області / В.Є. Роганіна // Вісник СНАУ. Сер. "Економіка та менеджмент". - 2009. - Вип. 12 (38). - С.56-60.

Левкіна Р.В., Левкін А.В. Управління ефективністю діяльності підприємств овочівництва

Статтю присвячено розробці теоретико-методологічних засад та прикладних рекомендацій з формування та функціонування організаційно-економічного механізму стабілізації розвитку підприємств-виробників продукції овочівництва.

Теоретично доведено необхідність формування інтегрованого теоретико-методологічного підходу до визначення організаційно-економічного механізму управління ефективністю, що передбачає визначення складу критеріїв оцінки ефективності діяльності аграрних підприємств, які групуються на принципах концепції сталого розвитку та поєднують необхідність вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Доведено доцільність поєднання показників економічної та енергетичної ефективності виробництва з урахуванням рівня розвитку економічного потенціалу підприємства та запропоновано використання синтетичного показника еколого-енергетичного навантаження на природне середовище. Запропоновано цілісну концепцію формування та функціонування організаційно-економічного механізму управління ефективністю та стабілізації розвитку аграрних підприємств-виробників овочів, що ґрунтується на виділенні виробничої, управлінської та дослідної компонент.

Ключові слова: управління ефективністю, аграрні підприємства, організаційно-економічний механізм, овочева продукція, стабільний розвиток.

Левкіна Р.В., Левкін А.В. Управление эффективностью деятельности предприятий овощеводства

Статья посвящена разработке теоретически-методологических основ и прикладных рекомендаций формирования и функционирования организационно-экономического механизма стабилизации развития предприятий-производителей продукции овощеводства.

В работе теоретически доказано необходимость формирования интегрированного теоретико-методологического подхода к определению организационно-экономического механизма управления эффективностью, который предусматривает определение системы критериев оценки эффективности, основывающихся на принципах концепции стабильного развития и необходимости решения экономических, социальных и экологических проблем. На основе рассмотренной взаимосвязи категорий "организационно-экономический механизм" и "стабильное развитие" относительно которого экономическое развитие аграрного предприятия основано на необходимости повышения социально-экономической эффективности на конкретных целевых рынках вследствие обеспечения организационной, координационной, защитной, инновационной, институциональной деятельности.

Ключевые слова: управление эффективностью, аграрные предприятия, организационно-экономический механизм, овощная продукция, стабильное развитие.

Levkina R., Levkin A., Management Effective Performance Of Vegetable Enterprises

The article is devoted to the development of theoretical and methodological principles and applied recommendations for the formation and functioning of organizational-economic mechanism of stabilization of the development at vegetable producing enterprises.

In theory, proved the necessity of forming an integrated theoretical and methodological approach to identify the organizational and economic mechanism of efficiency management which involves determining the composition of criteria for evaluating the effectiveness of the agricultural enterprises, which are based on the principles of sustainable development and combine the need to solve the economic, social and environmental issues. Proved the expediency combining economic performance and energy efficiency with the level of development of the economic potential of the company and proposed using a synthetic indicator of ecological and energy loading on the environment. Proposed a holistic concept of formation and functioning the organizational and economic mechanism of efficiency management and stabilization the development of vegetable farms producing, based on the allocation of production, management and research component.

Keywords: *management of efficiency, agricultural enterprises, organizational and economic mechanism, vegetable production, sustainable development.*

УДК 339.727.330.4

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

**СТЕЦЮК П.А., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основною умовою забезпечення безперервного відтворювального процесу в аграрній сфері економіки є наявність фінансових ресурсів. Нині гостро стоїть проблема забезпечення на достатньому рівні фінансовими ресурсами підприємств галузі, особливо в умовах нестабільної фінансово-економічної та політичної ситуації в країні, а також гострої конкуренції, пошуку нових ринків збуту сільськогосподарської продукції, техніко-технологічних змін виробництва тощо. Створення дієвої системи фінансового забезпечення є необхідним та важливим етапом на шляху ефективного функціонування аграрної економіки. Фінансове забезпечення розвитку сільського господарства є складовою фінансового механізму, покликаною забезпечити регулювання фінансів підприємства,